

**CENTRALNA KOMISJA
DO SPRAW STOPNI I TYTUŁÓW**

Pałac Kultury i Nauki
00-901 Warszawa

Warszawa, 30 maja 2005 r.
tel. 826-82-38; tel./ fax 620-33-24
e-mail: bck@pan.pl

Nr

Do
Rad jednostek nadających stopnie doktora

Uwagi o rozprawach doktorskich.

Prezydium Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów uznało za konieczne zwrócić uwagę rad jednostek naukowych nadających stopnie doktora na niektóre, powtarzające się błędy, dotyczące formy i sposobu prezentacji rozpraw doktorskich:

1. W sprawie rozpraw doktorskich w języku obcym.

Coraz częściej spotyka się przypadki przedstawiania rozpraw doktorskich w językach obcych. Jest to w pełni zrozumiałe w wypadku, gdy o stopień ubiega się obcokrajowiec nie znający języka polskiego. Dyskusję budzi natomiast przedstawianie w obcym języku rozpraw doktorskich przez obywateli polskich. Trzeba stwierdzić, że obowiązujące prawo nie zawiera zakazu przedłożenia rozprawy doktorskiej w języku obcym. Należy jednak przypomnieć, że stopnie doktora mają charakter stopni państwowych i do procesu ich nadawania stosowane muszą być procedury określone przez obowiązujące prawo – w tym wypadku zarówno przez ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki jak i kodeksu postępowania administracyjnego i ustawy o języku polskim.

Jednostka, która nadaje stopień doktora wykonuje zadania publiczne, musi więc brać pod uwagę m.in. ustawę o języku polskim, której przepisy zobowiązują do używania w realizacji zadań publicznych języka polskiego (art. 5 ustawy).

Wprowadzie przepisy ustawy o języku polskim dotyczące ochrony tego języka nie mają zastosowania do twórczości naukowej i artystycznej, jednak rezultaty tej twórczości, które są przedmiotem postępowania administracyjnego (jakim jest też

przewód doktorski), stanowiącego wykonanie zadania publicznego, muszą spełniać wymagania ustawy o języku polskim, co odnosi się także do rozprawy doktorskiej, jako podstawy czynności dopuszczenia do obrony i samej obrony.

Zgodnie z kodeksem postępowania administracyjnego, czynności administracyjne w postępowaniu (także więc w przewodzie doktorskim) powinny być utrwalone w aktach sprawy w języku polskim. Dotyczy to więc także rozprawy doktorskiej, która ma być albo przedstawiona w języku polskim, albo gdy jest w języku obcym (co jest dopuszczalne), powinno jej towarzyszyć w aktach tłumaczenie na język polski.

Trzeba tu także przypomnieć, że zgodnie z przepisami ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz przepisami towarzyszącymi tej ustawie, rozprawa doktorska ma być wyłożona do powszechnego wglądu „w celu zapoznania się z jej treścią” zaś obrona tej rozprawy ma charakter publiczny, co obliguje do zapewnienia dostępu do pełnego tekstu rozprawy i przebiegu czynności jej obrony w języku urzędowym obowiązującym w naszym kraju.

Zdaniem Centralnej Komisji ponadto pożądanym jest, by obywatel polski, aspirujący do kariery naukowca, przynajmniej na starcie tej kariery wykazał się umiejętnością napisania kompletnej rozprawy w języku ojczystym, co wcale nie przeszkadza, by tę rozprawę następnie opublikować w języku obcym.

2. W sprawie przedstawiania cyklu publikacji zamiast rozprawy doktorskiej.

Pojawiła się sprzeczna z prawem praktyka odstępowania od obowiązku przygotowania i przedłożenia w przewodzie doktorskim rozprawy doktorskiej i zastępowania tej rozprawy przez cykl prac opublikowanych w różnym czasie, niekiedy z innymi autorami.

Taka praktyka narusza art. 13 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Ten przepis ustawy rozstrzyga, że rozprawa doktorska ma być przygotowana pod opieką promotora (jest to funkcja obsadzana w chwili wszczęcia przewodu), ma stanowić samodzielne rozwiązanie problemu naukowego lub artystycznego i być dowodem umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej.

Pojęcie rozprawy jest dość ściśle pojmowane w języku polskim i w omawianej ustawie nie rozciąga się na zbiór różnych prac przygotowanych w różnym czasie, w różnych okolicznościach, nie związanych zwykle z przewodem doktorskim. Nie ma tu analogii z rozprawą habilitacyjną, na co zwrócił uwagę też ustawodawca uznając za konieczne rozszerzenie pojęcia rozprawy o nową jej formę, tj. o cykl publikacji naukowych, czego nie ma w przepisach dotyczących rozprawy doktorskiej. Uwidoczniona w ustawie różnica w formach obu rozpraw nie jest przypadkowa. Przewód doktorski i przewód habilitacyjny pełnią różne funkcje w procesie awansowym.

Przewód doktorski jest m.in. obserwowanym procesem wykonywania pracy naukowej lub artystycznej, opracowywania jej wyników i prezentacji wyniku pracy w postaci rozprawy doktorskiej. Tylko w tych warunkach można ocenić samodzielność pracy doktoranta, jego umiejętność prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej, w tym zdolności napisania kompletnej rozprawy doktorskiej, jako jednej z ważnych cech kwalifikacji, zwłaszcza do zawodu naukowca.

Rezygnacja z wymagania takiej rozprawy nie jest więc zgodna z celami przewodu i sprzeczna jest zarówno z duchem, jak i literą przepisów ustawy.

Z tych samych względów niedopuszczalne jest uznanie za rozprawę doktorską merytorycznego udziału doktoranta w pracy zbiorowej, jeśli tą rozprawą nie jest jednoznacznie „wyodrębniona” i „samodzielna” część tej pracy zbiorowej (art. 13 ust. 4 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki).